

Vastaus valtuustoaloitteeseen lapsibudjetoinnin käyttöön ottamisesta

2886/00.05.00/2022

Kaupunginvaltuusto 17.10.2022 § 124

Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Christa Carpelanin, Henna Hovin ja Maria Lammin jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

”Kouvolan kaupunkistrategian kärkinä ovat lapset ja nuoret.

Lapsibudjetointi edistää kaupunkistrategian tavoitteita, kuten myös Kymenlaakson lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita, joihin Kouvola on sitoutunut.

Lapsibudjetointi on talousarviopäätösten lapsivaikutusten arviointia ja seurantaa. Lapsibudjetoinnissa kunnan talousarvota tarkastellaan lapsenoikeusnäkökulmasta. Lapsibudjetoinnin perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja siinä turvatut oikeudet. Lapsibudjetoinnin tarkoituksena on varmistaa, että talousarviomäärärahat ovat riittävät lasten oikeuksien täytäntöönpanoon ja että niitä käytetään lasten etujen mukaisesti.

Lapsibudjetointi tuottaa päätöksenteon tueksi tietoa, jonka avulla lapsiin ja nuoriin kohdistuvat määrärahat voidaan kohdentaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin, kehityksen ja oikeuksien toteutumisen kannalta optimaalisella tavalla. Lapsibudjetoinnin avulla on mahdollista mm. arvioida onko resursointi riittävää suhteessa tarpeisiin ja kohdistuvatko varat sellaisiin toimiin, jotka vähentävät myöhempien, kalliimpien palveluiden tarvetta. Lapsibudjetoinnissa tarvitaan talousarvio-osaamisen lisäksi tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta, sekä toteutumätietoja toimintojen käytöstä, asiakasmäärästä ja vaikuttavuudesta.

Esitämme, että Kouvola otetaan käyttöön lapsibudjetointi. Esitämme myös, että lapsibudjetointia kehitetään monitoimijaisena yhteistyönä, jotta lapsibudjetoinnista tulee säännönmukainen osa talousarvioprosesseja.”

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 30.01.2023 § 40

Valmistelija: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi

Kouvolan kaupungilla on käytössään päätösten ennakkovaikutusten arviointi, joka sisältää myös lapsivaikutuksien arvioinnin. Sellaisissa päätöksissä, joissa kohteena ovat lapset, nuoret ja lapsiperheiden palvelut, ennakkovaikutusten arvioinnissa (eva) korostetaan vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Näitä ovat mm. vaikutukset terveyteen, kasvuun ja kehitykseen sekä mahdollisuuksiin harrastaa ja osallistua.

Lapsibudjetointi on yksi ns. ilmiöpohjaisen budjetoinnin muoto. Ilmiöpohjaisia budjetoiteja voi olla esimerkiksi osallistuva budjetointi, ilmastobudjetointi, ympäristöbudjetointi tai tasa-arvobudjetointi. Ilmiöpohjaisen budjetoinnin määritelmä ei ole yksiselitteinen. Sitä voidaan tarkastella valittujen ilmiöitä koskevien päätösten vaikutuksien kautta esimerkiksi talousarvion perusteluteksteissä. Toisena tapana ilmiöitä voidaan tarkastella euromääräisinä summina talousarviosta poimituista tiedoista. Ilmiöitä voidaan tarkastella myös asetettujen indikaattorien ja euromäärien suhteessa. Mm. valtiovarainministeriö on selvittänyt ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökulmia vuonna 2019. Lisäksi valtiovarainministeriö asetti keväällä 2022 selvityshenkilöt selvittämään kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden lapsibudjetointia sekä toteumatietojen seuranta ja raportointia. Selvityksessä tarkasteltiin molempien asiakokonaisuuksien osalta nykytilaa ja sen mahdollisia kehittämistarpeita sekä toteutusmallivaihtoehtojen tuottamista huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutukset toimintaympäristöön. (Kuntien ja hyvinvointialueiden lapsibudjetointi ja toteumatietojen seuranta sekä raportointi: Selvityshenkilöiden raportti (valtioneuvosto.fi) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-224-6>).

Selvityksessä lapsibudjetoinnilla tarkoitetaan kunnan ja hyvinvointialueen talousarvion ja tilinpäätöksen tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta. Lapsibudjetoinnin ja lapsivaikutusten arvioinnin yhteisellä analyysillä voidaan arvioida, onko resursointi riittävää suhteessa tarpeisiin ja kohdistuvatko varat sellaisiin toimiin, jotka vähentävät myöhempien, kalliimpien palveluiden tarvetta. Kokonaiskuvan avulla saadaan tietoa, miten rahankäyttö edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä heidän oikeuksiensa toteutumista. Toteumatiedoilla viitataan talouden ja toiminnan, kuten kustannus-, palvelukäyttö-, asiakasmäärä- ja vaikuttavuustietojen, keräämiseen ja raportointiin.

Selvityksessä ehdotetaan kuntiin ja hyvinvointialueille yhteistä liikennevaloluokitteluun perustuvaa lapsibudjetoinnin mallia. Lapsibudjetointi aloitettaisiin pilotoinnilla, joka kohdistuisi ensimmäisessä vaiheessa tilinpäätöstietoihin. Selvityshenkilöt ehdottavat, että joka hyvinvointialueelle perustetaan yhteistyöryhmä, jossa on sekä alueen että kuntien edustajia. Ryhmien tehtävänä olisi hyvinvointialueen ja sen kuntien yhteisten hyvinvointitavoitteiden ja -

indikaattoreiden valmistelu, talous- ja toimintatietojen yhteensovittaminen sekä yhteisen toimintaympäristöanalyysin valmistelemine hyvinvointikertomuksiin ja talousarvioesityksiin tunnistettujen ilmiöiden pohjalta.

Raporttikokonaisuuksien ja tietosisältöjen tulisi muodostua automaattisesti ilman erillistä manuaalista työtä. Koska lapsibudjetoinnin käyttöönotto vaatisi lisäresursseja ja erillislaskentaa, on hyvä odottaa valtakunnallista mallia ja suositusta.

Lisäksi olisi hyvä pohtia kaupunkitasoisesti mitä erilaisia muita ilmiöpohjaisia budjetoimia katsotaan tarpeelliseksi ottaa käyttöön. Tulee myös varmistaa, että kaupungilla on käytössä riittävät resurssit toteuttamaan ilmiöpohjaiset budjetoinnit. Myös lapsibudjetoinnin hyöty ja vaikuttavuus tulisi varmistaa ennen käyttöönottoa. Vaikuttavuusindikaattorit tulisi määritellä huolellisesti sekä kuntien ja hyvinvointialueen tuottamien tietojen tulee olla yhteismitallisia. Tietojen tulee olla luotettavaa, automatisoitua sekä reaaliaikaista. Kunnat ja hyvinvointialueet raportoivat tietojaan ns. Aura-järjestelmän kautta. VM:n selvityksessä todetaan, että kuntien Aura-palveluluokittelu ei ole riittävää lapsibudjetoinnin kannalta, sillä jatkossa lähes kaikki kunnan palvelut ovat ennaltaehkäiseviä palveluita.

Edellä mainitut seikat huomioiden lapsibudjetoinnin käyttöönotossa on perustelua odottaa yhtenäistä, valtakunnallista mallia, jotta käyttöönotto voidaan tehdä vaikuttavasti, hallitusti, laadukkaasti sekä kustannustehokkaasti.

Lisätietoja: talousjohtaja Hellevi Kunnas, puh. 020 615 5054, hellevi.kunnas(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää antaa valtuustoaloitteeseen yllä olevan vastauksen.

Kaupunginhallituksen ehdotus kaupunginvaltuustolle:

Kaupunginvaltuusto päättää merkitä valtuustoaloitteeseen saadun vastauksen tiedoksi ja toteaa lisäksi, ettei aloite anna aihetta muihin kuin vastauksessa mainittuihin toimenpiteisiin ja että valtuustoaloite on käsitelty loppuun.

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.
